

Roditeljska uključenost, kontrola i podrška autonomiji adolescenta te percepcija prijetnje u okolini kao korelati prezaštićivanja maturanata u Hrvatskoj

Grabar, Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:653300>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

PRAVNI FAKULTET

STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Marija Grabar

**RODITELJSKA UKLJUČENOST, KONTROLA I
PODRŠKA AUTONOMIJI ADOLESCENTA TE
PERCEPCIJA PRIJETNJE U OKOLINI KAO
KORELATI PREZAŠTIĆIVANJA MATURANATA U
HRVATSKOJ**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

PRAVNI FAKULTET

STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ SOCIJALNOG RADA

Marija Grabar

**RODITELJSKA UKLJUČENOST, KONTROLA I
PODRŠKA AUTONOMIJI ADOLESCENTA TE
PERCEPCIJA PRIJETNJE U OKOLINI KAO
KORELATI PREZAŠTIĆIVANJA MATURANATA U
HRVATSKOJ**

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Ana Tokić Milaković

Zagreb, 2024.

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Prezaštitničko roditeljstvo u razdoblju adolescencije	2
1.2. Prezaštitničko roditeljstvo u kontekstu teorije samoodređenja	3
1.3. Prezaštitničko roditeljstvo i roditeljska percepcija prijetnje u okolini.....	8
2. Cilj, problemi i hipoteze istraživanja.....	10
3. Metoda	11
3.1. Uzorak	11
3.2. Postupak provedbe istraživanja	13
3.3. Mjerni instrumenti	14
3.4. Obrada podataka	18
4. Rezultati	18
5. Rasprava.....	21
5.1. Doprinos i ograničenja provedenog istraživanja	24
6. Zaključak	28
Popis slika	29
Popis tablica	29
Literatura.....	29

Roditeljska uključenost, kontrola i podrška autonomiji adolescenta te percepcija prijetnje u okolini kao korelati prezaštićivanja maturanata u Hrvatskoj

Sažetak:

Cilj ovog rada bio je ispitati povezanost relativno novog koncepta prezaštitničkog roditeljstva roditelja maturanata u Hrvatskoj sa dimenzijama roditeljstva koje podupiru psihološke potrebe djeteta (podrška autonomiji i uključenost) te roditeljskom kontrolom, kao i povezanost prezaštitničkog roditeljstva s roditeljskom percepcijom prijetnje u djetetovoj okolini. U istraživanju je sudjelovalo 450 roditelja i skrbnika maturanata srednjih škola u Republici Hrvatskoj koji su ispunili upitnik sa sljedećim mjernim instrumentima: subskala Anksiozno prezaštitničko roditeljstvo iz skale Kratka višedimenzionalna skala prezaštitničkog roditeljstva (Chevrier i sur., 2022), subskala Roditeljske podrške autonomiji iz Skale roditeljske kontrole (Cheung i sur., 2016), subskala Roditeljske uključenosti iz Skale percepcija roditelja (Grolnick i sur., 1997), subskala Roditeljske kontrole iz Skale roditeljske kontrole (Cheung i sur., 2016) te Skala Vanjski svijet (the World Out There, WOT) (Gurland i Grolnick, 2005). U skladu s očekivanjima, rezultati upućuju na negativnu povezanost prezaštitničkog roditeljstva roditelja s roditeljskom podrškom autonomiji te pozitivnu povezanost prezaštitničkog roditeljstva s roditeljskom kontrolom i roditeljskom percepcijom prijetnje u okolini. Suprotno očekivanju, rezultati su pokazali statistički značajnu negativnu povezanost prezaštitničkog roditeljstva i roditeljske uključenosti, ali je ona male veličine.

Ključne riječi: prezaštitničko roditeljstvo u adolescenciji, helikopter roditeljstvo, roditeljska podrška autonomiji, roditeljska uključenost, roditeljska kontrola, roditeljska percepcija prijetnje u djetetovoj okolini

Parental involvement, control and support for the autonomy of adolescent, and the perception of threat in the environment as correlates of overprotection of high school graduates in Croatia

Abstract:

This study aim was to examine correlation between the relatively new concept of overprotective parenting, in parents of high school graduates in Croatia, and dimensions of child's psychological needs supporting parenting (autonomy support and involvement), parental control and parental perception of threats in the child's environment. A total number of 450 parents and guardians of high school graduates in Croatia participated in the research and filled out a questionnaire with the following instruments: Anxious overprotective parenting subscale from the Short Multidimensional Scale of Overprotective Parenting (Chevrier et al., 2022), Parental autonomy support subscale from the Parental Control Scale (Cheung et al., 2016), Parental involvement subscale from the Perceptions of Parents Scale – POPS (Grolnick et al., 1997), Parental Control subscale from the Parental Control Scale (Cheung et al., 2016) and the scale The World Out There - WOT (Gurland et Grolnick, 2005). As expected, the results revealed that overprotective parenting was negatively related to parental autonomy support. Furthermore, the results showed that overprotective parenting is positively related to parental control and parental perception of threat in the child's environment. Contrary to expectations, the results showed a low but statistically significant negative correlation between overprotective parenting and parental involvement.

Keywords: overprotective parenting in adolescence, helicopter parenting, parental autonomy support, parental involvement, parental control, parental perception of threat in the child's environment

Izjava o izvornosti

Ja, Marija Grabar, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Marija Grabar, v.r.

1. Uvod

Stručnjaci koji proučavaju roditeljstvo te odnos roditelja i djece već dugo naglašavaju važnost visoke razine uključenosti roditelja u svrhu promicanja povoljnih djetetovih ishoda u emocionalnom, socijalnom i akademskom kontekstu (Schoppe-Sullivan i sur., 2024). No, rastući broj literature koja upućuje na nepovoljne ishode visoke roditeljske uključenosti (Miller, 2018, prema Schoppe-Sullivan i sur., 2024) nameće pitanja: „Može li se previše uključiti u život djeteta?“ te „Koliko je uključenosti i u kojim područjima djetetova života previše?“ (Schoppe-Sullivan i sur., 2024: 361).

Prezaštitničko roditeljstvo je roditeljstvo u kojem očevi i majke iskazuju pretjeranu i neprikladnu razinu roditeljske zaštite i kontrole s obzirom na djetetovu razvojnu razinu i sposobnosti (Thomasgard i sur., 1995). Prezaštitnički stil roditeljstva uključuje nametljiva ponašanja kojima roditelj zadire u djetetov život, a takva roditeljska ponašanja grupiraju se u **četiri dimenzije prezaštitničkog stila roditeljstva** (Segrin i sur., 2012). **Visoka razina anticipativnog rješavanja djetetovih problema**, prva dimenzija prezaštitničkog stila roditeljstva, podrazumijeva sklonost prezaštitnički nastrojenih roditelja da: 1) preuzimaju osobnu odgovornost za probleme u djetetovom životu, 2) budu aktivno uključeni, to jest rješavaju sve probleme u djetetovom životu i 3) pokušavaju uvijek biti korak ispred svoje djece kako bi mogli intervenirati i spriječiti problem prije nego što uopće dođe do njegovog razvoja u djetetovom životu (Segrin i sur., 2012). **Visoka razina savjetovanja i upravljanja djetetovim afektivnim stanjem**, druga dimenzija prezaštitničkog stila roditeljstva, opisuje sklonost prezaštitnički nastrojenih roditelja da prekomjerno savjetuju svoju djecu te njihovo nastojanje da upravljaju emocijama i raspoloženjem svoje djece (Segrin i sur., 2012). **Visoka razina konkretne pomoći**, treća dimenzija prezaštitničkog stila roditeljstva, podrazumijeva sklonost prezaštitnički nastrojenih roditelja da svojoj djeci pretjerano pomažu u obavljanju svakodnevnih aktivnosti (čišćenje, pranje rublja, kuhanje) te da preuzimaju odgovornost za podmirivanje djetetovih osnovnih troškova (troškova za hranu i odjeću, režijskih troškova, troškova prijevoza/avionskih karta te posuđivanje automobila) (Segrin i sur., 2012). **Nepoticanje samousmjerenja kod djeteta**, četvrta dimenzija prezaštitničkog stila roditeljstva, opisuje sklonost prezaštitnički

nastrojenih roditelja da: 1) zadiru u privatne stvari svoje djece, 2) preuzimaju osobnu odgovornost za djetetovu sreću, 3) ne potiču samousmjeravanje kod svoje djece te 4) ne pružaju djeci mogućnost da se upoznaju sa problemima niti da ih samostalno pokušaju riješiti (Segrin i sur., 2012).

1.1. Prezaštitničko roditeljstvo u razdoblju adolescencije

Prezaštitnički stil roditeljstva može imati naročito štetne posljedice u razdoblju adolescencije jer prezaštitnički nastrojeni roditelji otežavaju neovisno donošenje odluka te razvoj samoregulacije kod adolescenata čime im onemogućavaju ispunjenje razvojnih zadataka koji dobivaju na važnosti u razdoblju adolescencije (Soenens i sur., 2017).

Prezaštitničko roditeljstvo negativno je povezano sa: 1) zadovoljstvom obitelji (Segrin i sur., 2012; Schiffrin i sur., 2014), 2) kvalitetnom komunikacijom između adolescenta i roditelja (Segrin i sur., 2012), 3) otpornosti studenata (Greene i sur., 2019), 4) psihološkom dobrobiti studenata (Buchanan i LeMoyne, 2020; Kwon i sur., 2015; LeMoyne i Buchanan, 2011; Schiffrin i sur., 2014), 5) zadovoljavanjem psiholoških potreba studenata (Love i sur., 2020), 6) samoeфикаsnosti studenata (Buchanan i LeMoyne, 2020; Leung i Shek, 2018; Love i sur., 2020), 7) internaliziranim lokusom kontrole studenata (Cui i sur., 2018; Hong i Cui, 2020; Kwon i sur., 2015), 8) aktivnom uključenosti studenata u školu (Padilla-Walker i Nelson, 2012) te 9) akademskim postignućima studenata (Jung i sur., 2019).

Prezaštitnički stil roditeljstva pozitivno je povezan s: 1) psihopatološkim simptomima u ponašanju adolescenata (Muris i sur., 2003), 2) depresivnim simptomima kod studenata (Hong i Cui, 2020; Howard i sur., 2021; Lee i Kang, 2018; Perez i sur., 2020; Schiffrin i sur., 2014), 3) anksioznim simptomima kod studenata (Cui i sur., 2018; Cui i sur., 2019; Hong i Cui, 2020; Howard i sur., 2021; LeMoyne i Buchanan, 2011; Perez i sur., 2020) te 4) narcisoidnim ponašanjem mladih odraslih osoba (Leung i Shek, 2018; Segrin i sur., 2013; Winner i Nicholson, 2018).

Prezaštitničko roditeljstvo povezano je i sa pozitivnim ishodima u razvoju mladih, kao što su osjećaj zaštićenosti te bolji odnos s roditeljima (Nelson i sur., 2015).

Unatoč tome što je prezaštitničko roditeljstvo povezano i s negativnim i s pozitivnim ishodima u djetetovom životu, prezaštitničko roditeljstvo se ne može okarakterizirati kao poželjni roditeljski stil jer negativni ishodi povezani s njim češće prevladaju pozitivne ishode (LeMoyne i Buchanan, 2011; Segrin i sur., 2013).

1.2. Prezaštitničko roditeljstvo u kontekstu teorije samoodređenja

Teorija samoodređenja (Ryan i Deci, 2000, 2017) objašnjava ljudsku potrebu za rastom i razvojem, opisuje činitelje koji poticajno djeluju na psihološku dobrobit te urođene psihološke potrebe koje čine temelj za integraciju osobnosti i razvoj ljudske motivacije. Prema teoriji samoodređenja (Ryan i Deci, 2017), svim ljudskim bićima urođena je želja za rastom i razvojem, a kako bi se čovjek mogao zdravo razvijati i rasti, potrebno je zadovoljiti **tri osnovne ljudske psihološke potrebe**: 1) potreba za autonomijom, 2) potreba za kompetencijom te 3) potreba za povezanosti. **Potreba za autonomijom**, prva osnovna ljudska psihološka potreba i ključni element teorije samoodređenja, označava potrebu za samoupravljanjem vlastitog djelovanja i iskustava (Ryan i Deci, 2017). **Potreba za kompetencijom**, druga osnovna ljudska psihološka potreba, označava potrebu da se osjećamo sposobnima efikasno djelovati u nama važnim životnim kontekstima (Ryan i Deci, 2017). **Potreba za povezanosti**, treća osnovna ljudska psihološka potreba, označava potrebu za osjećajem pripadanja, povezanosti s drugima i bivanjem važnim članom grupe (Ryan i Deci, 2017). Prema teoriji samoodređenja (Ryan i Deci, 2000, 2017), zadovoljenje potreba za autonomijom, kompetencijom i povezanosti od iznimne je važnosti za omogućavanje osobnog razvoja i blagostanja te optimalnog funkcioniranja prirodnih čovjekovih tendencija za integraciju i rast. Socijalna podrška važna je za zadovoljenje potreba za kompetencijom, autonomijom i povezanosti jer pojedinci koji žive u socijalnim okolinama gdje se onemogućuje zadovoljenje tih potreba imaju veću vjerojatnost da će postati nemotivirani, asocijalni, agresivni, obrambenog stava ili usmjereni isključivo na sebe (Ryan i Deci, 2017).

Teorija samoodređenja (Ryan i Deci, 2017) naglašava **tri dimenzije socijalne okoline** koje su pozitivno povezane sa zadovoljenjem potrebe za autonomijom, kompetencijom i povezanosti, a onda posredno i poticanjem zdravog rasta te razvoja

pojedince. **Pružanje podrške autonomiji**, prva dimenzija socijalne okoline, usmjerena je na zadovoljenje potrebe za autonomijom (Ryan i Deci, 2017). Zahtjevna i kontrolirajuća socijalna okolina onemogućava zadovoljenje potrebe za autonomijom (Ryan i Deci, 2017). **Strukturiranost**, druga dimenzija socijalne okoline, usmjerena je na zadovoljenje potrebe za kompetencijom (Ryan i Deci, 2017). Nekonzistentna, obeshrabrujuća i izazovna socijalna okolina onemogućava zadovoljenje potrebe za kompetencijom (Ryan i Deci, 2017). **Uključenost**, treća dimenzija socijalne okoline, usmjerena je na zadovoljenje potrebe za povezanosti (Ryan i Deci, 2017). Socijalna okolina koja kod pojedinca potiče osjećaj odbacivanja i nepovezanosti s drugima u okolini onemogućava zadovoljenje potrebe za povezanosti (Ryan i Deci, 2017).

Autorica Grolnick i suradnice (2008, prema Pećnik i Tokić, 2011) razvile su **model roditeljstva koje podupire psihološke potrebe djeteta** unutar teorije samoodređenja. Model roditeljstva koje podupire psihološke potrebe djeteta koristi tri dimenzije socijalne okoline, opisane u teoriji samoodređenja, koje su pozitivno povezane sa zadovoljenjem osnovnih ljudskih psiholoških potreba te ih stavlja u kontekst roditeljstva, točnije u kontekst **triju roditeljskih dimenzija** koje su pozitivno povezane sa zadovoljenjem potreba autonomije, kompetencije i povezanosti kod djece, a to su: 1) roditeljska podrška autonomiji, 2) roditeljska uključenost te 3) roditeljsko pružanje strukture (Grolnick i sur., 2008; Grolnick i Lerner, 2023). **Roditeljska podrška autonomiji**, prva roditeljska dimenzija, predstavlja skup roditeljskih ponašanja kojima se potiče razvoj dječje autonomije kroz: 1) reagiranje i djelovanje prožeto uvažavanjem djetetove perspektive, 2) poticanje razvoja samoinicijative kod djeteta, 3) pružanje djeci izbora, 4) omogućavanje djeci da sudjeluju u donošenju odluka prikladnim razvojnoj dobi djeteta, 5) podupiranje dječjih inicijativa, 6) pružanje empatije djetetu u situacijama kada ne mogu izravno udovoljiti njegovim željama te 7) svođenje uporabe kontrolirajućih ponašanja na minimum (Grolnick i Lerner, 2023; Grolnick i sur., 1997; Grolnick i sur., 2008; Gurland i Grolnick, 2005). Pružanje podrške autonomiji podrazumijeva da roditelji toplo i bez povisivanja tona obraćaju pozornost na napredak njihovog djeteta dok se ono suočava sa izazovnim zadatkom (Kenny-Benson i Pomerantz, 2005). Roditeljstvo koje podržava razvoj autonomije pozitivno je povezano s pokazateljima adaptivnog psihosocijalnog funkcioniranja, uključujući: 1) psihološko zdravlje adolescenata (Ferguson i sur.,

2011; Lekes i sur., 2010), 2) samomotivaciju adolescenata (Hui i sur., 2011; Lekes i sur., 2010; Soenens i Vansteenkiste, 2005), 3) pozitivne stavove adolescenata prema školi (Annear i Yaates, 2010), 4) akademska postignuća adolescenata (Soenens i Vansteenkiste, 2005) te 5) percipiranu kompetenciju adolescenata (Hui i sur., 2011).

Roditeljska uključenost, druga roditeljska dimenzija, procjenjuje se u odnosu na to u kojoj mjeri roditelj aktivno sudjeluje u djetetovom životu te koliko je upoznat i zainteresiran za djetetov život, to jest zadovoljenje djetetovih potreba za autonomijom, kompetencijom i povezanosti (Grolnick i Slowiaczek, 1994; Grolnick i sur., 1997). Roditeljska uključenost pozitivno je povezana sa akademskim uspjehom (Topor i sur., 2010). Roditeljska uključenost predstavlja važan čimbenik poboljšanja djetetovog ponašanja kod kuće, ali i u školi, jer ako su roditelji uključeni u djetetov život, onda nastavnici i roditelji mogu zajedničkim snagama raditi na eliminiranju potencijalno problematičnih ponašanja te općenito na unaprjeđenju djetetovog socijalnog funkcioniranju potencijalno problematičnih ponašanja (El Nokali i sur., 2010).

Roditeljsko pružanje strukture, treća roditeljska dimenzija, uključuje: 1) jasno, obrazloženo te dosljedno postavljanje pravila i granica u odnosu sa djetetom, 2) pružanje povratnih informacija i 3) komuniciranje očekivanja koja se postavljaju pred dijete, pri čemu sva navedena postupanja roditelja moraju biti prilagođena djetetovoj razvojnoj dobi (Grolnick i Ryan, 1989; Grolnick i sur., 1997).

Ukoliko ranije opisana ponašanja prezaštitnički nastrojenih roditelja usporedimo sa ovdje opisanim roditeljskim dimenzijama (roditeljska podrška autonomiji, uključenost te pružanje strukture), kojima se zadovoljava tri osnovne psihološke ljudske potrebe prema teoriji samoodređenja (potreba za autonomijom, kompetencijom i povezanosti), možemo zaključiti kako prezaštitnički nastrojeni roditelji potencijalno mogu za svoju djecu predstavljati nepovoljnu okolinu koja njihovoj djeci ugrožava zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba (Nunes i sur., 2023) jer prezaštitnički roditelji: 1) ne potiču samousmjerenje kod djeteta, 2) preuzimaju odgovornost u ime svoje djece, 3) aktivno rješavaju djetetove probleme, 4) ne dozvoljavaju djetetu da samostalno pokuša riješiti vlastite probleme te 5) zadiru u privatne stvari svoje djece (Segrin i sur., 2012) čime narušavaju razvoj osjećaja autonomije, kompetencije i povezanosti kod vlastitog djeteta. Nadalje, roditeljska podrška autonomiji potiče i omogućava razvoj osjećaja autonomije kod djeteta, a s

obzirom na to da je roditeljska podrška autonomiji negativno povezana s prezaštitničkim roditeljstvom (Chevrier i sur., 2022; Luijk i sur., 2023; Padilla-Walker i Nelson, 2012), može se pretpostaviti kako roditelji koji prakticiraju prezaštitničko roditeljstvo potencijalno ugrožavaju razvoj osjećaja autonomije kod svojeg djeteta (Nunes i sur., 2023). Roditeljska uključenost pozitivno je povezana sa prezaštitničkim roditeljstvom (Padilla-Walker i Nelson, 2012) te je to i očekivano s obzirom na to da su prezaštitnički nastrojeni roditelji: 1) uključeni u sve sfere djetetova života, 2) pokušavaju riješiti sve probleme prije nego što dođu do djeteta te 3) zadiru u djetetove privatne stvari (Segrin i sur., 2012).

Roditeljska kontrola javlja se kao oprečan konstrukt roditeljske podrške autonomiji te obuhvaća roditeljska ponašanja koja naglašavaju pokornost i poslušnost djeteta uz korištenje kontrolirajućih tehnika za motiviranje djece (Grolnick i sur., 1997; Gurland i Grolnick, 2005). Prilikom definiranja roditeljske kontrole, potrebno je razlikovati dvije dimenzije kontrole, a to su bihevioralna kontrola te psihološka kontrola (Barber, 1996). Bihevioralna kontrola obuhvaća ponašanja kojima roditelj pokušava kontrolirati ili upravljati djetetovim ponašanjem, dok psihološka kontrola obuhvaća ponašanja kojima roditelj zadire u djetetov psihološki i emocionalni razvoj, to jest djetetove emocije, samoizražavanje, misaone procese te djetetovu privrženost roditeljima (Barber, 1996). Roditeljska kontrola pozitivno je povezana s nepovoljnim ishodom kao što su internalizirani i eksternalizirani problemi u ponašanju adolescenata (Grolnick i Pomerantz, 2009; Rodríguez-Meirinhos i sur., 2020), a negativno je povezana sa zadovoljstvom životom adolescenata (Rodríguez-Meirinhos i sur., 2020).

Što se tiče povezanosti roditeljske kontrole i prezaštitničkog roditeljstva, rezultati brojnih istraživanja pokazuju kako su roditeljska kontrola i prezaštitničko roditeljstvo pozitivno povezani (Alsancak-Akbulut i Kömürcü-Akik, 2024; Chevrier i sur., 2022; Leung i Shek, 2018; Luijk i sur., 2023; Padilla-Walker i Nelson, 2012; Rousseau i Scharf, 2015; Winner i Nicholson, 2018). Autor Holmbeck i suradnici (2002) ponudili su model u kojem opisuju roditeljsku kontrolu i prezaštitničko roditeljstvo kao koncepte kod kojih postoji određeno sadržajno preklapanje, ali i zasebne specifičnosti, stoga roditeljska kontrola i prezaštitničko roditeljstvo ne čine isti koncept. Kao što se može vidjeti na Slici 1.2., roditeljska psihološka kontrola i

prezaštitničko roditeljstvo sadržajno se preklapaju, oba konstrukta obuhvaćaju zadiranje roditelja u djetetov život, to jest narušavanje razvoja samostalnosti kod djeteta te pretjeranu roditeljsku kontrolu (Anderson i Coyne, 1991,1993; Barber i Harmon, 2002, Barber, 1996; Coyne i sur., 1988; Levy, 1943, 1970; Parker i sur., 1979; Schaefer, 1965; Thomasgard i sur., 1995, svi prema Holmbeck i sur., 2002). Roditeljska psihološka kontrola, za razliku od prezaštitničkog roditeljstva, obuhvaća: 1) poticanje osjećaja krivnje kod djeteta, 2) uskraćivanje ljubavi te 3) kritiziranje i posramljivanje djeteta sa svrhom upravljanja djetetovim emocijama i ponašanjem (Barber i Harmon, 2002; Holmbeck i sur., 1995, svi prema Holmbeck i sur., 2002). Prezaštitničko roditeljstvo, za razliku od roditeljske kontrole, obuhvaća: 1) pretjeranu razinu anksioznosti povezanu sa roditeljskom ulogom, 2) infantilizaciju te 3) pretjerani socijalni ili fizički kontakt (Becker, 1964; Levy, 1970; Thomasgard i Metz, 1993, svi prema Holmbeck i sur., 2002).

Slika 1.2.

Prikaz preklapanja odrednica prezaštitničkog roditeljstva te roditeljske psihološke kontrole (Holmbeck i sur., 2002)

1.3. Prezaštitničko roditeljstvo i roditeljska percepcija prijetnje u okolini

Okvir za razumijevanje zašto roditelji iskazuju kontrolirajuća ponašanja u odnosu prema svom djetetu unatoč tome što zagovaraju i vide dobrobiti roditeljstva koje podržava autonomiju, ponudili su Grolnick i Apostoleris (2002) opisavši **tri skupine prediktora roditeljstva**: 1) čimbenici iz okoline roditelja, 2) karakteristike djeteta te 3) psihološka obilježja roditelja. **Čimbenici iz okoline roditelja** (eng. *Pressures from above*), prva grupa prediktora roditeljstva, obuhvaća različite okolinske i situacijske pritiske iz okoline roditelja (Grolnick i sur., 2008), uključujući ekonomske pritiske, koji se negativno odražavaju na psihološku dostupnost te raspoloživo vrijeme roditelja koje predstavlja važan čimbenik roditeljstva koje podržava autonomiju (Grolnick i Apostoleris, 2002). Roditeljski kapaciteti mogu biti narušeni vanjskim stresorima, roditelji imaju manje strpljenja te vremena na raspolaganju što se onda nepovoljno odražava na njihov odnos s djetetom na način da roditelji rješavaju probleme svoje djece jer to zahtjeva manje vremena i strpljenja u odnosu na to da pruže djetetu mogućnost da samostalno pokuša riješiti svoje probleme (Grolnick i Apostoleris, 2002). Važno je osvijestiti roditelje o tome kako se različiti okolinski i situacijski pritisci u njihovom životu odražavaju na njihov odnos s djetetom to jest na razinu roditeljskog podržavanja autonomije, uključenosti te pružanja strukture koju omogućavaju svojoj djeci (Grolnick i sur., 2008). **Karakteristike djeteta** (eng. *Pressure from below*), druga grupa prediktora roditeljstva, obuhvaća: 1) ponašanja djeteta, 2) roditeljsku percepciju ponašanja svoje djece te 3) djetetovu kompetenciju (Grolnick i Apostoleris, 2002; Grolnick i sur., 2008). S jedne strane, djeca koja iskušavaju strpljenje roditelja, nesuradljiva djeca i djeca koja ne preuzimaju odgovornost za svoje postupke mogu kod roditelja potaknuti prakticiranje kontrolirajućeg roditeljstva, s druge strane, roditelji prakticiranjem kontrolirajućeg roditeljstva mogu potaknuti pružanje otpora kod djeteta, a adolescenti se mogu početi uključivati u različita negativna ponašanja s ciljem dobivanja osjećaja slobode (Grolnick i Apostoleris, 2002). **Psihološka obilježja roditelja** (eng. *Pressure from within*), treća grupa prediktora roditeljstva, obuhvaća pritiske koje roditelji osjećaju iznutra, a to su odnos roditelja prema djetetovim ishodima i izvedbama te roditeljska percepcija prijetnje u djetetovoj okolini (Grolnick i sur., 2008).

Roditeljska percepcija prijetnje u djetetovoj okolini sastoji se od tri dimenzije (Gurland i Grolnick, 2005). **Briga**, prva dimenzija roditeljske percepcije prijetnje u djetetovoj okolini, odnosi se na zabrinutost i brigu roditelja vezanu uz djetetovu budućnost (Gurland i Grolnick, 2005). **Nestabilnost**, druga dimenzija roditeljske percepcije prijetnje u djetetovoj okolini, odnosi se na percepciju koliko je svijet promjenjiv te nepredvidljiv (Gurland i Grolnick, 2005). **Oskudica**, treća dimenzija roditeljske percepcije prijetnje u djetetovoj okolini, odnosi se na percepciju dostupnosti resursa u djetetovoj okolini (Gurland i Grolnick, 2005).

Prema **evolucijskoj teoriji**, tijekom evolucije razvijena je predodređenost roditelja da zaštite svoje potomke od prijetnje kako bi im povećali šanse za preživljavanje (Gurland i Grolnick, 2023). S obzirom na to da roditelji nisu u mogućnosti kontrolirati svijet i ekološke čimbenike, neki roditelji na percipirane prijetnje odgovaraju rješavanjem problema u ime svoje djece te primjenjivanjem kontrolirajućih ponašanja kako bi usmjerili ponašanje svoje djece, a sve s najboljom namjerom da svojoj djeci osiguraju pozitivne ishode unatoč prijetećim situacijama (Gurland i Grolnick, 2023). Prezaštitnički nastrojeni roditelji također iskazuju pretjeranu razinu roditeljske zaštite i kontrole, aktivno su uključeni i rješavaju sve probleme u djetetovom životu, ne potiču kod djeteta samousmjerenje nego nastoje upravljati djetetovim emocijama i raspoloženjem. Prema evolucijskoj teoriji, kada roditelji koriste kontrolirajuća ponašanja kao odgovor na prijeteće situacije za njihove potomke to njihovo ponašanje proizlazi iz evolucijske predodređenosti roditelja da zaštite svoje potomke u prijetećim situacijama (Gurland i Grolnick, 2023). Kontrolirajuće roditeljstvo je pozitivno povezano s roditeljskom percepcijom prijetnje u djetetovoj okolini (Gurland i Grolnick, 2005). Dakle, majke koje percipiraju svijet prijetećim (nestabilnim, kompetitivnim i siromašnim resursima) češće iskazuju kontrolirajuća ponašanja (Gurland i Grolnick, 2005). Prezaštitničko roditeljstvo pozitivno je povezano sa roditeljskom percepcijom prijetnje u okolini (Mouton i sur., 2023).

Iz ovog pregleda literature vidljivo je kako koncept prezaštitničkog roditeljstva ima određena sadržajna preklapanja sa konstruktom roditeljske kontrole koji predstavlja oprečni konstrukt roditeljskoj podršci autonomiji, ključnoj dimenziji roditeljstva koje podupire zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba djeteta, odnosno

adolescenta. Dakle, prezaštitničko roditeljstvo potencijalno ugrožava zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba. Nadalje, roditeljsko prezaštićivanje može se pripisati evolucijskoj predodređenosti roditelja da zaštite svoje potomke kada percipiraju da se oni nalaze u potencijalno ili stvarno prijetjećoj situaciji. Pregled dosadašnjih stranih istraživanja pokazuje kako su prezaštitničko roditeljstvo i roditeljska podrška autonomiji negativno povezane, a prezaštitničko roditeljstvo je pozitivno povezano s roditeljskom uključenosti, kontrolom te roditeljskom percepcijom prijetnje u okolini.

U Hrvatskoj dosada nisu provedena istraživanja o povezanosti prezaštitničkog roditeljstva, s jedne strane, i roditeljske uključenosti, kontrole, podrške autonomiji adolescenta te roditeljske percepcije prijetnje u okolini adolescenta. Stoga je cilj ovog istraživanja ispitati predstavlja li koncept prezaštitničkog roditeljstva samo novi pojam koji opisuje već postojeće koncepte roditeljske kontrole i podrške autonomiji adolescenta ili koncept prezaštitničkog roditeljstva predstavlja nešto više od toga. Osim toga, želi se ispitati i povezanost prezaštitničkog roditeljstva i roditeljske percepcije prijetnje u okolini adolescenta.

2. Cilj, problemi i hipoteze istraživanja

Cilj ovog istraživanja je bio ispitati povezanost relativno novog koncepta prezaštitničkog roditeljstva roditelja (maturanata u Hrvatskoj) sa dimenzijama roditeljstva koje podupiru psihološke potrebe djeteta (podrška autonomiji i uključenost) te roditeljskom kontrolom, kao i povezanost prezaštitničkog roditeljstva s roditeljskom percepcijom prijetnje u djetetovoj okolini.

U svrhu ostvarenja cilja istraživanja, postavljena su dva istraživačka problema i pripadajuće hipoteze.

P1: Ispitati povezanost između prezaštitničkog roditeljstva roditelja maturanata, s jedne strane, i roditeljske podrške autonomiji, roditeljske uključenosti te roditeljske kontrole, s druge strane.

H1 a: Roditelji koji samoiskazuju višu razinu roditeljske podrške autonomiji u manjoj će mjeri iskazivati slaganje s tvrdnjama koje ukazuju na prezaštitničko roditeljstvo.

H1 b: Roditelji koji samoiskazuju višu razinu uključenosti u većoj će mjeri iskazivati slaganje s tvrdnjama koje ukazuju na prezaštitničko roditeljstvo.

H1 c: Roditelji koji samoiskazuju manju razinu roditeljske kontrole u manjoj će mjeri iskazivati slaganje s tvrdnjama koje ukazuju na prezaštitničko roditeljstvo.

P2: Ispitati povezanost između samoiskazanog stupnja prezaštitničkog roditeljstva roditelja maturanata, s jedne strane, i roditeljske percepcije prijetnje u okolini, s druge strane.

H2: Roditelji koji percipiraju višu razinu prijetnje u okolini u većoj će mjeri iskazivati slaganje s tvrdnjama koje ukazuju na prezaštitničko roditeljstvo.

3. Metoda

3.1. Uzorak

Ovaj diplomski rad temelji se na istraživanju provedenom od strane Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu zajedno s Université Libre de Bruxelles u sklopu internacionalnog znanstveno-istraživačkog projekta Europskog istraživačkog vijeća pod nazivom „*Better safe than sorry? Identifying causes of overprotective parenting in a changing social world*“¹. Dr. sc. Stijn Van Petegem obnaša dužnost glavnog voditelja projekta, a dr. sc. Ana Tokić Milaković obnaša dužnost lokalne voditeljice u Hrvatskoj. Republika Hrvatska uključena je u ovaj međukulturalni projekt zajedno s još 11 zemalja: Australija, Belgija, Francuska, Grčka, Gruzija, Italija, Nizozemska, Norveška, Švedska, Švicarska. Temeljni cilj projekta jest ponuditi sveobuhvatno i sistematizirano razumijevanje uzroka prezaštitničkog stila roditeljstva roditelja adolescenata u današnjem varijabilnom svijetu kroz objedinjavanje teorijskih spoznaja iz razvojne i socijalne psihologije, sociologije, rodnih studija te ekonomije.

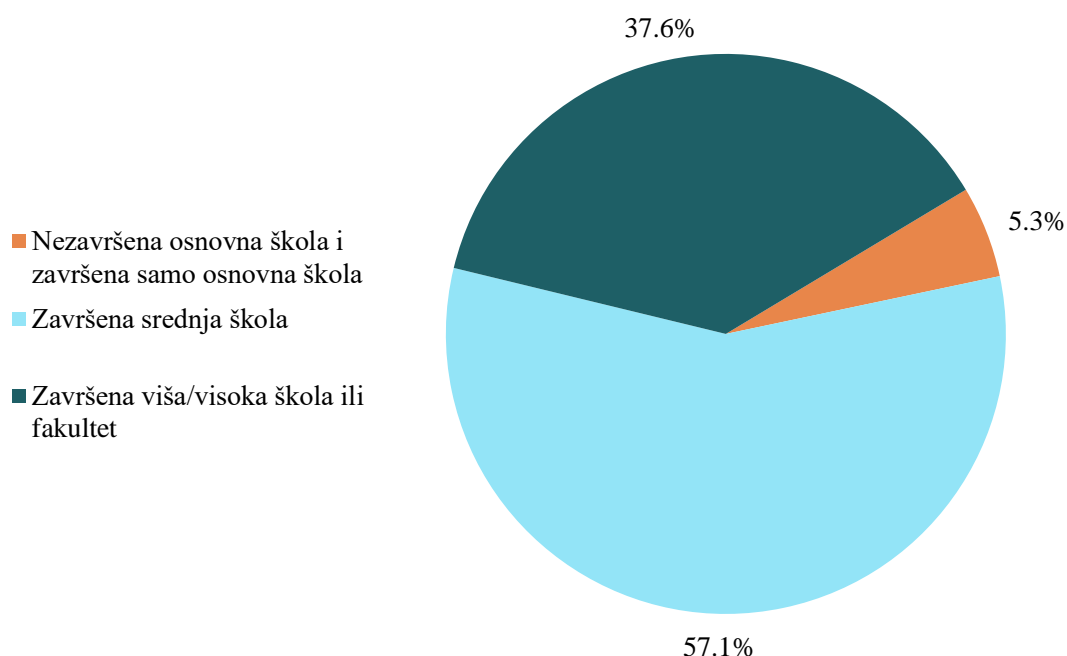
¹ Više informacija o navedenom projektu možete pronaći na službenoj web stranici projekta: <https://safesorry.be/>

Kvotni uzorak, korišten u ovom istraživanju, sastavljen je od skrbnika i roditelja adolescenata maturanata srednjih škola u školskoj godini 2022./2023. u Republici Hrvatskoj. Tijekom stvaranja uzorka pazilo se na podjednaku zastupljenost strukovnih škola i gimnazija u uzorku te podjednaku pokrivenost srednjih škola iz urbanih i ruralnih područja. U okviru ovog rada prikazati će se isključivo podatci rabljeni u svrhu dobivanja odgovora na istraživački cilj, probleme i pripadajuće hipoteze postavljene u ovom diplomskom radu.

Ukupno 450 roditelja i skrbnika maturanata srednjih škola u Republici Hrvatskoj sudjelovalo je u istraživanju. Majke i maćehe, njih 257 (57,1%), čine nešto više od polovice ukupnog broja sudionika, odnosno roditelja/skrbnika koji su ispunili anketni upitnik. Prosječna dob sudionika iznosi 48,33 godina ($SD = 5,29$ godina), a dob sudionika kreće se u intervalu 36 – 65 godina.

Slika 3.1.

Stupanj obrazovanja sudionika (N = 450)

Nešto više od polovine sudionika završilo je srednju školu, nešto više od trećine sudionika završilo je višu/visoku školu ili fakultet, a najmanji broj sudionika nije završilo osnovnoškolsko obrazovanje ili je završilo samo osnovnu školu kao što je prikazano na Slici 3.1. Najveći broj ispitanika, njih 83,6%, je u braku/životnom partnerstvu, a zatim po zastupljenosti u uzorku slijede: 1) razvedeni ispitanici (njih 7,1%), 2) ispitanici u izvanbračnoj zajednici/neformalnom životnom partnerstvu (njih 4,4%), 3) ispitanici koji su udovci/udovice (njih 1,6%), 4) ispitanici koji su u partnerskom odnosu, ali žive odvojeno (njih 1,6%), 5) ispitanici samci (njih 1,3%) te 6) ispitanici koji su drugog bračnog statusa (njih 0,4%). Najveći broj ispitanika živi s dva djeteta, a broj djece s kojim ispitanici žive kreće se u rasponu od nijednog do petero djece.

3.2. Postupak provedbe istraživanja

Podatci korišteni u ovom istraživanju prikupljeni su u vremenskom periodu od 9. mjeseca 2022. godine do 6. mjeseca 2023. godine metodom poštanske ankete. Član istraživačkog tima prvo je dogovorio provođenje istraživanja s ravnateljima izabranih škola. Nakon toga, posjetio je izabrane razrede srednjih škola te je učenike istih upoznao, tijekom sata razrednika ili druge nastave, sa informacijama o istraživanju; uključujući podatke o dobrovoljnoj prirodi sudjelovanja te o postupanju i zaštiti podataka. Član istraživačkog tima podijelio je učenicima omotnice s: 1) podacima o projektu, 2) dva formulara za pribavljanje informiranog pristanka, 3) dva paketa anketnih upitnika; jedan za svakog skrbnika i 4) dvije unaprijed plaćene, odnosno frankirane kuverte koje su predviđene za vraćanje ispunjenih anketnih upitnika na poštansku adresu Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Učenicima su dane instrukcije da dobivene omotnice prosljede svojim skrbnicima/roditeljima. Skrbnici/roditelji ispunjavali su anketne upitnike u svom domu, nakon čega su ih trebali poslati poštom na adresu Pravnog fakulteta u vremenskom periodu od dva tjedna od zaprimanja ankete. Roditeljima/skrbnicima koji su sudjelovali u istraživanju izrazila se zahvalnost na sudjelovanju davanjem poklon bona u iznosu od 75 kuna za kupovinu u *dm* trgovini.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja te Etičko povjerenstvo pri Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu odobrili su provedbu ovog istraživanja. Povjerljivost podataka zajamčena je tijekom pribavljanja, obrade i pohrane podataka tako što su podatci iz anketnog upitnika uvezeni u bazu podataka u kojoj su isključivo kodovi, pri čemu su uvid u podatke imali samo članovi tima za istraživanje. Osobni podatci sudionika prikupljeni radi dodjele poklon bona (nagrade za sudjelovanje u istraživanju) zamijenjeni su slučajno stvorenim šiframa koje su bile poznate samo članovima istraživačkog tima, odnosno izvršena je pseudonimizacija osobnih podataka prikupljenih za dodjelu nagrada za sudjelovanje u istraživanju.

3.3. Mjerni instrumenti

Za pribavljanje podatka u ovom istraživanju korišten je anketni upitnik koji se sastojao od pitanja koja su se odnosila na sociodemografska obilježja ispitanika (spol, dob, stupanj obrazovanja, partnerski status, broj djece) te mjernih instrumenata. U ovom diplomskom radu korišteni su idući mjerni instrumenti: 1) subskala Anksiozno prezaštitničko roditeljstvo iz skale Kratka višedimenzionalna skala prezaštitničkog roditeljstva, 2) subskala Roditeljske podrške autonomiji iz Skale roditeljske kontrole, 3) subskala Roditeljske uključenosti iz Skale percepcija roditelja, 4) subskala Roditeljske kontrole iz Skale roditeljske kontrole te 5) Skala Vanjski svijet (the World Out There, WOT). U daljnjem tekstu slijedi opis korištenih mjernih instrumenata.

Za mjerenje glavnog konstrukta, **prezaštitničkog roditeljstva**, korištena je subskala *Anksiozno prezaštitničko roditeljstvo* iz skale *Kratka višedimenzionalna skala prezaštitničkog roditeljstva* (eng. *Short Multidimensional Overprotective Parenting Scale – S-MOPS*; Chevrier i sur., 2022). *Kratka višedimenzionalna skala prezaštitničkog roditeljstva* mjeri dvije dimenzije prezaštitničkog roditeljstva, odnosno sastavljena je od dvije subskale: Anksiozno prezaštitničko roditeljstvo i Prezaštićivanje djece u svrhu jačanja njihovog ega. U ovom istraživanju skala je izmijenjena na način da mjeri roditeljsko prezaštićivanje sa stajališta roditelja, a originalno mjeri prezaštitnički stil roditeljstva s djetetovog stajališta. Anksiozno prezaštitničko roditeljstvo obuhvaća prekomjerno zaštitnička ponašanja koja nisu prilagođena djetetovoj dobi, a potaknuta su anksioznošću skrbnika djeteta. Subskala

Anksioznog prezaštitničko roditeljstvo sastoji se od 10 čestica („Često se uključujem u stvari koje bi moje dijete zapravo moglo samostalno riješiti.“). Ispitanici iskazuju vlastiti stupanj slaganja sa svakom izjavom na ljestvici Likertovog tipa od 5 stupnjeva (pri čemu 1 = „uopće se ne slažem“, a 5 = „u potpunosti se slažem“). Ukupni rezultat na subskali Anksioznog prezaštitničkog roditeljstva tvori se kao aritmetička sredina odgovora na svih 10 čestica subskale, a mogući raspon ukupnog rezultata kreće se od 1 do 5. Viši ukupni rezultat upućuje na veći stupanj anksioznog prezaštitničkog roditeljstva. Cronbachov α koeficijent pouzdanosti² za subskalu Anksiozno prezaštitničko roditeljstvo iznosi $\alpha = 0,82$ ($k = 10$).

Roditeljska uključenost, drugi konstrukt, mjereno je pomoću subskale *Roditeljske uključenosti* (eng. *Parental Involvement subscale*) iz *Skale percepcija roditelja* (eng. *Perceptions of Parents Scale – POPS*; Grolnick i sur., 1997). Skala percepcije roditelja mjeri uključenost majki i majčinsko podržavanje autonomije te uključenost očeva te očinsko podržavanje autonomije s djetetovog stajališta. U ovom istraživanju skala je izmijenjena na način da mjeri percepcije roditelja sa stajališta roditelja. Skala percepcija roditelja obuhvaća četiri subskale: 1) subskala Majčinska uključenost majki, 2) subskala Podrške autonomije od strane majki, 3) subskala Očinske uključenosti i 4) subskala Podrške autonomije od strane očeva. Roditeljska uključenost odnosi se na to koliko su roditelji uključeni, upućeni i zainteresirani za djetetov život te koliko vremena posvećuju aktivnostima i iskustvima povezanim s djetetom (npr. školske obveze). Za potrebe ovog istraživanja prilagođene su originalne subskale koje su mjerile uključenost roditelja i konstruirana je subskala roditeljske uključenosti koja sadrži 6 čestica formuliranih na način da obuhvaćaju i majke i očeve („Priča li Vam Vaša/a adolescent/ica kako je bilo u školi (kako mu/joj idu predmeti u školi; odnosi s nastavnicima; kako su prošli ispiti itd.)?“). Ispitanici procjenjuju učestalost uključenosti u život svoje djece u odnosu na svaku česticu na ljestvici Likertovog tipa od 5 stupnjeva (pri čemu 1 = „uopće se ne slažem“, a 5 = „u potpunosti se slažem“).

² Rezultati koeficijenta pouzdanosti kreću se u rasponu od 0 do 1. Što je veća vrijednost Cronbach α koeficijenta pouzdanosti to je veća i unutarnja dosljednost čestica mjernog instrumenta. Kada je vrijednost koeficijenta Cronbach manja od 0,5 takva mjerna ljestvica je neprihvatljiva. Vrijednost Cronbach α u rasponu od 0,5 do 0,6 smatra se lošom, u rasponu od 0,6 do 0,7 osrednjom, u rasponu od 0,7 do 0,8 dobrom, a u rasponu od 0,8 do 0,9 vrlo dobrom mjernom ljestvicom. Izvrsnom mjernom ljestvicom, po pitanju pouzdanosti, smatra se mjerna ljestvica sa vrijednosti Cronbach α iznad 0,9. (George i Mallery, 2003, prema Saidi i Siew, 2019).

Ukupni rezultat na subskali Roditeljske uključenosti tvori se kao aritmetička sredina odgovora na 6 tvrdnji, a potencijalni raspon ukupnog rezultata kreće se od 1 do 5. Viši ukupni rezultat upućuje na veću roditeljsku uključenost. Cronbachov α koeficijent pouzdanosti za subskalu Roditeljske uključenosti iznosi $\alpha = 0,76$ ($k = 6$).

Roditeljska podrška autonomiji, treći konstrukt, mjereno je pomoću subskale *Roditeljske podrške autonomiji* (eng. *Parental Autonomy Support subscale*) iz *Skale roditeljske kontrole* (eng. *Parental Control Scale*; Cheung i sur., 2016). Skala roditeljske kontrole mjeri dvije dimenzije roditeljskih ponašanja. U ovom istraživanju skala je prilagođena na način da mjeri roditeljska ponašanja sa stajališta roditelja, a originalno mjeri roditeljska ponašanja s djetetovog stajališta. Roditeljska podrška autonomiji obuhvaća ponašanja roditelja kojima se podupire razvoj autonomije kod djeteta (mogućnost izbora, uvažavanje djetetove perspektive, povjerenje u dijete, davanje djetetu informacije/obrazloženja). Subskala Roditeljske podrške autonomiji sastoji se od 8 čestica („Kada moje dijete i ja razgovaramo o njegovim/njezinim školskim zadacima, uzimam u obzir njegovo/njezino mišljenje ili perspektivu.“). Ispitanici iskazuju vlastiti stupanj slaganja sa svakom izjavom na ljestvici Likertovog tipa od 5 stupnjeva (pri čemu 1 = „uopće se ne slažem“, a 5 = „u potpunosti se slažem“). Ukupni rezultat na subskali Roditeljske podrške autonomiji tvori se kao aritmetička sredina odgovora na svih 8 čestica subskale, a potencijalni raspon ukupnog rezultata kreće se od 1 do 5. Viši ukupni rezultat upućuje na veću roditeljsku podršku autonomiji. Cronbachov α koeficijent pouzdanosti za subskalu Roditeljske podrške autonomiji iznosi $\alpha = 0,72$ ($k = 8$).

Roditeljska kontrola, četvrti konstrukt, mjereno je pomoću subskale *Roditeljske kontrole* (eng. *Parental Control subscale*) iz *Skale roditeljske kontrole* (eng. *Parental Control Scale*; Cheung i sur., 2016). Roditeljska kontrola obuhvaća ponašanja kojima se nastoji kontrolirati djetetovo ponašanje i emocije (dijete ne smije propitkivati ono što roditelj kaže, roditelj kontrolira i nadzire djetetovo izvršavanje školskih obveza, roditelj zna što je najbolje za dijete, roditelj se uključuje u djetetovo izvršavanje školskih obveza iako je dijete sposobno samo izvršiti iste, nametanje krivnje ukoliko dijete ne ispunjava roditeljska očekivanja). Subskala Roditeljske kontrole sastoji se od 10 čestica („Ukoliko moje dijete u školi napravi nešto što mi se ne sviđa, ponašam se manje prijateljski prema

njemu/njoj kako bih mu/joj dao/la do znanja da sam razočaran/a u njega/nju.“). Ispitanici iskazuju vlastiti stupanj slaganja sa svakom izjavom na ljestvici Likertovog tipa od 5 stupnjeva (pri čemu 1 = „uopće se ne slažem“, a 5 = „u potpunosti se slažem“). Ukupni rezultat na subskali Roditeljske kontrole tvori se kao aritmetička sredina odgovora na 10 čestica, a potencijalni raspon ukupnog rezultata kreće se od 1 do 5. Viši ukupni rezultat upućuje na veću roditeljsku kontrolu. Cronbachov α koeficijent pouzdanosti za subskalnu Roditeljske kontrole iznosi $\alpha = 0,80$ ($k = 10$).

Roditeljska percepcija prijetnje u okolini, peti konstrukt, mjereno je pomoću instrumenta *Upitnik Vanjski svijet* (eng. *The World Out There – WOT*; Gurland i Grolnick, 2005). Upitnik mjeri tri dimenzije roditeljske percepcije prijetnje u djetetovom trenutnom i budućem okruženju: zabrinutost. Mjerni instrument sastoji se od 10 čestica podijeljenih na tri subskale. Prva subskala, Zabrinutost, sastoji se od četiri čestice koje se odnose na zabrinutost i brigu roditelja za budućnost djece („Čini me nervoznim/om razmišljati o svim opasnostima kojima su djeca danas izložena.“). Druga subskala, Oskudica, sadrži tri čestice koje se odnose na percepciju ograničenosti resursa od strane roditelja („Nema dovoljno prilika za sve. Netko će uvijek izvući kraći kraj.“). Treća subskala, Nestabilnost, sadrži tri čestice koje se odnose na percepciju svijeta kao nepredvidivog ili promjenjivog od strane roditelja („U današnje vrijeme možete raditi za istu tvrtku 30 godina, a onda odjednom dobiti otkaz bez ikakvog upozorenja ili objašnjenja.“). U ovom istraživanju za mjerenje roditeljske percepcije prijetnje u djetetovoj okolini korištena je skala Vanjski svijet u cjelini. U originalnoj skali Vanjski svijet ispitanici su izražavali svoj stupanj slaganja na ljestvici Likertovog tipa od 6 stupnjeva, no za potrebe ovog istraživanja ponuđeni odgovori modificirani su na način da ispitanici izražavaju svoj stupanj slaganja na ljestvici Likertovog tipa od 5 stupnjeva (pri čemu 1 = „uopće se ne slažem“, a 5 = „u potpunosti se slažem“). Ukupan rezultat može se formirati na razini cijele skale ili na svakoj subskali pojedinačno. Pri formiranju ukupnog rezultata potrebno je rekodirati čestice pod rednim brojem 1 („Ne brinem se previše za današnju djecu.“) te rednim brojem 4 („Svijet je danas prilično sigurno mjesto za djecu.“). U ovom istraživanju ukupni rezultat za razinu percipirane prijetnje u okolini tvori se kao aritmetička sredina odgovara na svih 10 tvrdnji skale, a mogući raspon tog ukupnog rezultata kreće se od 1 do 5. Viši ukupni rezultat upućuje na višu razinu percipirane prijetnje u okolini.

Cronbachov α koeficijent pouzdanosti za skalu Vanjski svijet u cjelini iznosi $\alpha = 0,83$ ($k = 10$).

3.4. Obrada podataka

Za obradu podataka korišten je statistički program SPSS 26.0. Sukladno postavljenim istraživačkim problemima izračunati su Pearsonovi koeficijenti korelacije između stupnja prezaštitničkog roditeljstva, s jedne strane, i roditeljske podrške autonomiji, roditeljske uključenosti, roditeljske kontrole i roditeljske percepcije prijetnje u okolini, s druge strane.

4. Rezultati

U daljnjem tekstu prikazani su rezultati koji daju odgovor na postavljene istraživačke probleme. U Tablici 4.1. prikazane su deskriptivne vrijednosti korištenih mjernih ljestvica u sklopu ovog diplomskog rada.

Tablica 4.1.

Deskriptivne vrijednosti korištenih mjernih ljestvica

Mjerne ljestvice	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>
subskala Anksiozno prezaštitničko roditeljstvo	448	2,01	0,58	1	4,3
subskala Roditeljske podrške autonomiji	450	4,09	0,52	2,25	5
subskala Roditeljske uključenosti	448	3,94	0,60	1,67	5
subskala Roditeljske kontrole	450	1,97	0,62	1	4,1
skala Vanjski svijet	450	3,48	0,60	1,9	5

Iz prikazane Tablice 4.1. vidljivo je da ispitanici iskazuju nizak rezultat na subskali **Anksiozno prezaštitničko roditeljstvo** ($M = 2,01$; $SD = 0,58$). Nizak ostvareni rezultat ukazuje na to da ispitanici načelno ne prakticiraju prezaštitničko roditeljstvo. Slično kao i roditelji u Hrvatskoj, u okviru istog projekta, flamanski roditelji (majke ($M = 2,05$) i očevi ($M = 1,95$), De Spiegeleer i sur., 2022) i talijanski roditelji (majke ($M = 2,05$) i očevi ($M = 1,96$), Van Petegem, 2024) ostvaruju nizak rezultat, to jest

načelno ne prakticiraju prezaštitnički stil roditeljstva. Nadalje, u okviru istog projekta, belgijski adolescenti iskazali su kako njihovi roditelji ostvaruju nizak rezultat na subskali Anksiozno prezaštitničko roditeljstvo (majke ($M = 2,64$; $SD = 0,65$) i očevi ($M = 2,43$; $SD = 0,67$), Flamant i sur., 2022) sličan rezultatima hrvatskih roditelja. Iako statistička značajnost razlika nije provjeravana, ovi podatci su slični.

Ispitanici ostvaruju visok rezultat na subskali **Roditeljske podrške autonomiji** ($M = 4,09$; $SD = 0,52$). Visok ostvareni rezultat ukazuje na to da ispitanici načelno podržavaju djetetovu autonomiju. Slično kao i hrvatski roditelji, u okviru istog projekta, talijanski roditelji (majke ($M = 3,93$) i očevi ($M = 3,97$) Van Petegem, 2024) i flamanski roditelji (majke ($M = 4,03$) i očevi ($M = 3,95$), De Spiegeleer i sur., 2022) ostvaruju visok rezultat, to jest u prosjeku podržavaju djetetovu autonomiju. Ovi podatci su relativno slični iako nije provjeravana statistička značajnost razlika.

Nadalje, ispitanici ostvaruju visok rezultat na subskali **Roditeljske uključenosti** ($M = 3,94$; $SD = 0,60$). Visok ostvareni rezultat ukazuje na to da su ispitanici načelno uključeni u djetetov život. Slično kao i roditelji u Hrvatskoj, u okviru istog projekta, flamanski roditelji (majke ($M = 4,00$) i očevi ($M = 3,70$), De Spiegeleer i sur., 2022) i talijanski roditelji (majke ($M = 3,87$) i očevi ($M = 3,73$), Van Petegem, 2024) ostvaruju visok rezultat, to jest u prosjeku su uključeni u djetetov život. Iako statistička značajnost razlika nije provjeravana, ovi podatci su relativno slični.

Što se tiče roditeljske kontrole, ispitanici ostvaruju relativno nizak rezultat na subskali **Roditeljske kontrole** ($M = 1,97$; $SD = 0,62$). Nizak ostvareni rezultat ukazuje na to da ispitanici načelno ne koriste kontrolu u odnosu sa djecom. Slično kao i hrvatski roditelji, u okviru istog projekta, talijanski roditelji (majke ($M = 2,23$) i očevi ($M = 2,14$), Van Petegem, 2024) ostvaruju nizak rezultat, to jest u prosjeku ne koriste kontrolu u odnosu sa djecom. Ovi podatci slični su iako nije provjeravana statistička značajnost razlika.

Ispitanici ostvaruju umjeren rezultat na skali **Vanjski svijet** ($M = 3,48$; $SD = 0,6$), što ukazuje na to da ispitanici načelno percipiraju umjerenu razinu prijatnje u djetetovom trenutnom i budućem okruženju. Slično kao i hrvatski roditelji, u okviru istog projekta, talijanski roditelji (majke ($M = 3,04$) i očevi ($M = 2,99$), Van Petegem, 2024) ostvaruju umjeren rezultat na skali Vanjski svijet, to jest u prosjeku percipiraju

umjerenu razinu prijetnje u djetetovom trenutnom i budućem okruženju. Iako statistička značajnost razlika nije provjeravana, ovi podatci su slični.

U nastavku su prikazani Pearsonovi koeficijenti korelacija³ i pripadajuće *p* vrijednosti koje ukazuju na statističku značajnost izračunatih koeficijenata korelacije⁴ (Tablica 4.2.).

Tablica 4.2.

Koeficijenti korelacije između prezaštitničkog roditeljstva, roditeljske podrške autonomiji, roditeljske uključenosti, roditeljske kontrole i roditeljske percepcije prijetnje u okolini (N = 448)

	1	2	3	4
1. Prezaštitničko roditeljstvo	-			
2. Roditeljska podrška autonomiji	-0,32**	-		
3. Roditeljska uključenost	-0,11*	0,34**	-	
4. Roditeljska kontrola	0,54**	-0,41**	-0,16**	-
5. Roditeljska percepcija prijetnje u okolini	0,24**	-0,06	-0,02	0,17**

Napomena. * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

U svrhu odgovaranja na **prvi istraživački problem**, ispitana je povezanost između prezaštitničkog roditeljstva roditelja maturanata, s jedne strane, i roditeljske podrške autonomiji, roditeljske uključenosti te roditeljske kontrole, s druge strane. Iz prikazane Tablice 4.2. vidljivo je kako je između samoiskazanog stupnja prezaštitničkog roditeljstva roditelja maturanata i samoiskazane razine roditeljske podrške autonomiji pronađena statistički značajna negativna povezanost srednje veličine ($r = -0,32$; $p < 0,01$), što je u skladu s postavljenom direktivnom hipotezom. Nadalje, između samoiskazanog stupnja prezaštitničkog roditeljstva roditelja maturanata i samoiskazane razine roditeljske uključenosti pronađena je statistički

³ „Pearsonov koeficijent korelacije može poprimiti vrijednost u rasponu od -1 do +1. Vrijednost koeficijenta korelacije od -1 do 0 označava negativnu korelaciju, odnosno sukladan porast vrijednosti jedne varijable, a pad vrijednosti druge varijable. Vrijednost koeficijenta korelacije od 0 do +1 je pozitivna korelacija i označava sukladan rast vrijednosti obje skupine podataka.“ (Ažman i sur., 2006, prema Udovičić i sur., 2007: 11).

⁴ Za utvrđivanje veličine povezanosti korištena je sljedeća kategorizacija (Cohen, 1988):

r od $\pm 0,10$ do $\pm 0,29$ označava malu povezanost,
 r od $\pm 0,30$ do $\pm 0,49$ označava srednju povezanost te
 r od $\pm 0,50$ do $\pm 1,00$ označava veliku povezanost.

značajna negativna povezanost male veličine ($r = -0,11$; $p < 0,05$), što nije u skladu s postavljenom hipotezom kojom se pretpostavljalo da će roditelji maturanata koji samoiskazuju višu razinu uključenosti u većoj mjeri iskazivati slaganje s tvrdnjama koje ukazuju na prezaštitničko roditeljstvo. Sukladno postavljenoj hipotezi, dobivena je statistički značajna pozitivna povezanost velike veličine ($r = 0,54$; $p < 0,01$) između samoiskazanog stupnja prezaštitničkog roditeljstva roditelja maturanata i samoiskazane razine roditeljske kontrole.

U svrhu odgovaranja na **drugi istraživački problem**, ispitana je povezanost između prezaštitničkog roditeljstva roditelja maturanata i roditeljske percepcije prijetnje u okolini (Tablica 4.2). Između samoiskazanog stupnja prezaštitničkog stila roditeljstva roditelja maturanata i roditeljske percepcije razine prijetnje u okolini pronađena je statistički značajna pozitivna povezanost male veličine ($r = 0,24$; $p < 0,01$), što je u skladu s ranije postavljenom hipotezom.

5. Rasprava

Istraživački cilj ovog rada bio je ispitati povezanost relativno novog koncepta prezaštitničkog roditeljstva roditelja (maturanata u Hrvatskoj) sa dimenzijama roditeljstva koje podupiru psihološke potrebe djeteta (podrška autonomiji i uključenost) te roditeljskom kontrolom, kao i povezanost prezaštitničkog roditeljstva s roditeljskom percepcijom prijetnje u djetetovoj okolini.

U okviru **prvog istraživačkog problema** ispitana je povezanost samoiskazanog stupnja prezaštitničkog roditeljstva roditelja maturanata, s jedne strane, i dimenzija roditeljstva (podrške autonomiji i uključenosti) te roditeljske kontrole, s druge strane.

Prvom hipotezom unutar prvog istraživačkog problema pretpostavljalo se kako će roditelji koji samoiskazuju višu razinu roditeljske podrške autonomiji u manjoj mjeri iskazivati slaganje s tvrdnjama koje ukazuju na prezaštitničko roditeljstvo. U ovom istraživanju dobivena je statistički značajna negativna povezanost srednje veličine, čime je hipoteza potvrđena. Dakle, roditelji koji pružaju podršku djetetovom razvoju autonomije će u manjoj mjeri biti prezaštitnički nastrojani, to jest roditelji koji

su prezaštitnički nastrojeni u manjoj će mjeri pružati podršku djetetovom razvoju autonomije. S obzirom na to da je roditeljska podrška autonomiji glavna dimenzija roditeljstva koje podupire djetetove osnovne psihološke potrebe, temeljem ovih rezultata može se zaključiti kako se prezaštitničkim roditeljstvom narušava zadovoljenje djetetovih osnovnih psiholoških potreba jer je ono negativno povezano sa roditeljskim pružanjem podrške autonomiji kojim se zadovoljava djetetova psihološka potreba za osjećajem autonomije prema teoriji samoodređenja i modelu roditeljstva koje podupire djetetove psihološke potrebe. Statistički značajna negativna povezanost srednje veličine između roditeljske podrške autonomiji i prezaštitničkog roditeljstva dobivena u ovom istraživanju ($r = -0,32$; $p < 0,01$) slična je dobivenim statistički značajnim negativnim povezanostima srednje veličine u istraživanju provedenom na uzorku švicarskih roditelja (za odnos očeva i adolescenata: $r = -0,38$; $p < 0,001$, za odnos majki i adolescenata: $r = -0,33$; $p < 0,001$, Chevrier i sur., 2022). Za razliku od dobivene statistički značajne negativne povezanosti srednje veličine između roditeljske podrške autonomiji i prezaštitničkog roditeljstva u ovom istraživanju te istraživanju autora Chevrier i suradnika (2022), u istraživanju provedenom na uzorku belgijskih i nizozemskih adolescenata dobivena je negativna povezanost male veličine između roditeljske podrške autonomiji i prezaštitničkog roditeljstva ($\beta = -0,11$; $p < 0,001$, Luijk i sur. 2023). Variranje veličine povezanosti roditeljske podrške autonomije i prezaštitničkog roditeljstva u različitim istraživanjima ukazuje na potrebu za daljnjim utvrđivanjem/provjeravanjem povezanosti između prezaštitničkog roditeljstva i roditeljske podrške autonomiji.

Drugom hipotezom unutar prvog istraživačkog problema pretpostavljalo se kako će roditelji koji samoiskazuju višu razinu uključenosti u većoj mjeri iskazivati slaganje s tvrdnjama koje ukazuju na prezaštitničko roditeljstvo. Unatoč tome što postavljeni teorijskih okvir upućuje na postojanje pozitivne povezanosti, kao i činjenici da pojam prezaštitničkog roditeljstva opisuje roditelje koji su pretjerano i neprikladno uključeni u djetetov život s obzirom na njegovu razvojnu dob, u ovom istraživanju pronađena je statistički značajna negativna povezanost male veličine između prezaštitničkog roditeljstva i roditeljske uključenosti. Dobiveni rezultati nisu u skladu sa rezultatom dobivenim u istraživanju provedenom od strane autora Padilla-Walker i Nelson (2012) prema kojima je roditeljska uključenost pozitivno povezana

sa prezaštitničkim roditeljstvom ($\beta = 0,19$; $p < 0,01$). Dobiveni rezultati koji se razlikuju od očekivanih potencijalno se mogu objasniti time što se pod roditeljskom uključenosti, kao što je ranije opisano, podrazumijeva to da su roditelji uključeni, upućeni i zainteresirani za zadovoljenje djetetovih psiholoških potreba, što prezaštitnički nastrojani roditelji nisu skloni raditi s obzirom na to da ne pružaju podršku djetetovom razvoju autonomije već sve obavljaju za dijete bez da uvažavaju djetetovu perspektivu. Iz svega navedenog, može se zaključiti kako postoji potreba za daljnjim proučavanjem odnosa roditeljske uključenosti i prezaštitničkog roditeljstva.

Trećom hipotezom unutar prvog istraživačkog problema pretpostavljalo se kako će roditelji koji samoiskazuju manju razinu roditeljske kontrole u manjoj mjeri iskazivati slaganje s tvrdnjama koje ukazuju na prezaštitničko roditeljstvo. U ovom istraživanju dobivena je statistički značajna pozitivna povezanost velike veličine između roditeljske kontrole i prezaštitničkog roditeljstva, hipoteza je potvrđena. Dobivena pozitivna povezanost između roditeljske kontrole i prezaštitničkog roditeljstva potvrđuje ranije predstavljeni model autora Holmbeck i suradnika (2002). Dakle, roditeljska kontrola i prezaštitničko roditeljstvo zaista se u jednom dijelu sadržajno preklapaju, ali postoje i specifičnosti stoga oni ne čine isti koncept. Nadalje, dobiveni rezultati su u skladu i s rezultatima dobivenim u recentnim istraživanjima, pri čemu je prvo istraživanje provedeno na uzorku švicarskih adolescenata (Chevrier i sur., 2022), a drugo na uzorku nizozemskih i belgijskih adolescenata (Luijk i sur. 2023). Statistički značajna pozitivna povezanost velike veličine između roditeljske kontrole i prezaštitničkog roditeljstva dobivena u ovom istraživanju ($r = 0,54$; $p < 0,01$) slična je dobivenim statistički značajnim pozitivnim povezanostima velike veličine u istraživanju provedenom na uzorku švicarskih adolescenata (za odnos adolescenata i očeva: $r = 0,56$; $p < 0,001$, za odnos adolescenata i majki: $r = 0,52$; $p < 0,001$, Chevrier i sur., 2022) te u istraživanju provedenom na uzorku belgijskih i nizozemskih adolescenata ($\beta = 0,44$; $p < 0,001$, Luijk i sur., 2023).

U sklopu **drugog istraživačkog problema** ispitana je povezanost samoiskazanog stupnja prezaštitničkog roditeljstva roditelja maturanata, s jedne strane, i roditeljske percepcije prijetnje u okolini, s druge strane. **Hipotezom unutar drugog istraživačkog problema** pretpostavljalo se kako će roditelji koji percipiraju višu razinu prijetnje u većoj mjeri iskazivati slaganje s tvrdnjama koje ukazuju na

prezaštitničko roditeljstvo. U ovom istraživanju dobivena je statistički značajna pozitivna povezanost male veličine prezaštitničkog roditeljstva roditelja maturanata i roditeljske percepcije prijetnje u djetetovoj okolini. Hipoteza je potvrđena, što upućuje na to da će roditelji koji percipiraju višu razinu prijetnje u djetetovoj okolini u većoj mjeri biti prezaštitnički nastrojeni prema svojoj djeci, to jest da će roditelji koji su prezaštitnički nastrojeni prema svojoj djeci percipirati višu razinu prijetnje u djetetovoj okolini. Rezultati su u skladu s opisanom evolucijskom teorijom koja navodi kako roditelji imaju urođeni nagon da zaštite svoju djecu ukoliko smatraju da se ona nalaze u potencijalno prijetljivoj situaciji. Nadalje, rezultati su u skladu s recentnim istraživanjem provedenim na uzorku belgijskih roditelja čiji rezultati ukazuju na statistički značajnu pozitivnu povezanost prezaštitničkog roditeljstva te roditeljske percepcije prijetnje u okolini (za majke: $r=0,25$; $p<0,001$, za očeve: $r=0,26$; $p<0,001$, Mouton i sur., 2023).

5.1. Doprinos i ograničenja provedenog istraživanja

Ovaj diplomski rad temeljen je na međunarodnom istraživanju prezaštitničkog roditeljstva provedenog u sklopu multikulturalnog projekta u kojeg je uključena Republika Hrvatska sa još 11 zemalja. Provedeno istraživanje i njegovi rezultati daju svoj doprinos u spoznajama o relativno novom konceptu prezaštitničkog roditeljstva, a u planu je i provođenje analiza te usporedba dobivenih rezultata između 12 zemalja koje su sudjelovale u ovom međunarodnom projektu.

Pregledom dosadašnjih istraživanja o prezaštitničkom roditeljstvu u Republici Hrvatskoj može se zaključiti kako je ovo prvo međunarodno istraživanje o prezaštitničkom roditeljstvu i prvo istraživanje o prezaštitničkom roditeljstvu ovog opsega u kojem je sudjelovala Republika Hrvatska. U Hrvatskoj je dosada provedeno ukupno pet empirijskih istraživanja o prezaštitničkom roditeljstvu, pri čemu je jedan od njih izvorni znanstveni rad (Olčar i sur., 2022) te četiri diplomatska rada (Badurina Šanko, 2023; Bandov, 2023⁵; Božić, 2015; Krnjus, 2020). Rezultati navedenih

⁵ Diplomski rad autorice Bandov (2023) temeljen je na podacima prikupljenim u sklopu istog međunarodnog projekta Europskog istraživačkog vijeća pod nazivom „Better safe than sorry?

dosadašnjih istraživanja pokazali su: 1) prezaštitničko roditeljstvo pozitivno je povezano s eksternaliziranim i internaliziranim problemima u ponašanju djece (Božić, 2015; Krnjus, 2020; Olčar i sur., 2022), percipiranom nesigurnosti posla te percipiranom kompetitivnosti roditelja adolescenata (Bandov, 2023), 2) prezaštitničko roditeljstvo negativno je povezano s prosocijalnim ponašanjem djece (Krnjus, 2020; Olčar i sur., 2022), 3) majke nižeg stupnja obrazovanja sklonije su prezaštitničkom roditeljstvu u odnosu na majke višeg stupnja obrazovanja (Krnjus, 2020; Olčar i sur., 2022) te 4) suprotni rezultati, pri čemu jedni pokazuju kako očevi iskazuju više prezaštitničkog ponašanja u odnosu na majke (Badurina Šanko, 2023), a drugi kako ne postoje spolne razlike u prezaštićivanju roditelja adolescenata u Hrvatskoj (Bandov, 2023).

Rezultati ovog istraživanja mogu poslužiti socijalnim radnicima i stručnjacima srodnih struka. Dobiveni rezultati ukazuju na to da je prezaštitničko roditeljstvo negativno povezano s roditeljskom podrškom autonomiji te da je prezaštitničko roditeljstvo pozitivno povezano s roditeljskom kontrolom. S obzirom na to da roditeljsko podržavanje autonomije predstavlja glavni čimbenik roditeljstva koje podupire psihološke potrebe djeteta za autonomijom, kompetencijom te povezanosti, možemo zaključiti kako se prezaštitničkim roditeljstvom roditelja adolescenata i roditeljskom kontrolom narušava zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba adolescenata. Socijalni radnici i stručnjaci srodnih struka trebaju kontinuirano raditi na prevenciji narušavanja zadovoljenja osnovnih psiholoških potreba djeteta od strane roditelja te razvijanju i jačanju roditeljskih kapaciteta kako bi mogli prepoznati i ostvariti optimalnu razinu podrške u roditeljstvu. Socijalni radnici i srodni stručnjaci mogu to raditi kroz radionice o roditeljstvu koje podupire psihološke potrebe djeteta te pružanje stručne podrške i pomoći roditeljima u odgoju. Nadalje, dobiveni rezultati ukazuju na to da je prezaštitničko roditeljstvo pozitivno povezano sa roditeljskom percepcijom prijetnje u okolini. Socijalni radnici i stručnjaci srodnih struka trebaju intervenirati u smjeru pružanja savjetodavnog rada i podrške roditeljima koji percipiraju svijet kao opasno mjesto za život svojeg djeteta te jačanju kapaciteta roditelja i poticanjem roditelja da nauče i primjenjuju strategije suočavanja sa stresom,

Identifying causes of overprotective parenting in a changing social world“ na kojem se temelji i ovaj diplomski rad.

to jest sa pritiscima iz okoline roditelja koji se nepovoljno odražavaju na strpljenje roditelja, ključan čimbenik roditeljstva koje pruža podršku autonomiji (Grolnick i Apostoleris, 2002). Nadalje, prezaštitničko roditeljstvo povezano je sa sagorijevanjem roditelja te različitim psihosocijalnim poteškoćama roditelja (Mikolajczak i Roskam, 2018, prema Zimmermann i sur., 2022). Podrška socijalnih radnika i stručnjaka srodnih disciplina vezana uz prezaštitničko roditeljstvo od iznimne je važnosti jer je prezaštitničko roditeljstvo negativno povezano sa: 1) zadovoljstvom obitelji (Segrin i sur., 2012; Schiffrin i sur., 2014), 2) kvalitetnom komunikacijom između adolescenta i roditelja (Segrin i sur., 2012), 3) psihološkom dobrobiti studenta (Buchanan i LeMoyne, 2020), 4) otpornosti studenata (Greene i sur., 2019), 5) zadovoljavanjem psiholoških potreba studenata (Love i sur., 2020), 6) internaliziranim lokusom kontrole studenata (Hong i Cui, 2020), 7) samoeфикаsnosti studenata (Buchanan i LeMoyne, 2020), 8) akademskim postignućima studenata (Jung i sur., 2019) te 9) aktivnom uključenosti studenata u školu (Padilla-Walker i Nelson, 2012). Nadalje, prezaštitničko roditeljstvo je pozitivno povezano sa: 1) psihopatološkim simptomima u ponašanju adolescenata (Muris i sur., 2003), 2) depresivnim simptomima kod studenta (Hong i Cui, 2020; Howard i sur., 2021), 3) anksioznim simptomima studenata (Hong i Cui, 2020; Howard i sur., 2021) te 4) narcisoidnim ponašanjem mladih odraslih osoba (Leung i Shek, 2018; Winner i Nicholson, 2018). S obzirom na to da je u ovom diplomskom radu, vezano za roditeljsku percepciju prijetnje u okolini, bio postavljen samo cilj vezan uz ispitivanje povezanosti roditeljske percepcije prijetnje u okolini i prezaštitničkog roditeljstva, u budućim istraživanjima bilo bi korisno ispitati koji su tipovi prijetnje najzastupljeniji kod prezaštitnički nastrojenih roditelja u Hrvatskoj te ih usporediti sa rezultatima iz drugih država.

Kao što je prethodno navedeno, u ovom istraživanju korišten je kvotni uzorak, neprobabilistička metoda uzorkovanja (Milas, 2009). S obzirom na to da se neprobabilističke metode uzorkovanja ne temelje na zakonima vjerojatnosti, ograničenje korištenja kvotnog uzorka predstavlja to što se rezultati takvog istraživanja ne mogu primijeniti na populaciju u cijelosti nego samo na članove populacije koji čine uzorak (Milas, 2009). S obzirom na to da postoje razlike u percepciji prezaštitničkog roditeljstva između adolescenata i roditelja (adolescenti percipiraju višu razinu prezaštitničkog roditeljstva u odnosu na majke, Van Petegem i

sur., 2020), kao ograničenje ovog istraživanja javlja se to što su u uzorak bili uključeni samo roditelji adolescenata, a ne i adolescenti. Uključivanjem adolescenata u uzorak moglo bi se provjeriti postoje li te razlike u percepciji prezaštitničkog roditeljstva između adolescenata i roditelja i u hrvatskom društvu. Promatrajući postavljene probleme i hipoteze u ovome istraživanju, može se pretpostaviti kako bi se uključivanje adolescenata u uzorak moglo odraziti na veličine aritmetičke sredine, ali ne nužno i na veličine povezanosti promatranih konstrukata.

Kao što je ranije opisano u postupku provedbe istraživanja, u ovom istraživanju korištena je metoda poštanske ankete. Jedna od prednosti korištenja metode poštanske je to što su svakom ispitaniku pitanja postavljena u istom, standardnom obliku. Jedan od nedostataka metode poštanske ankete je nemogućnost kontrole nad time tko zapravo ispunjava anketni upitnik, no taj nedostatak postoji kod svih oblika anketiranja osim kod anketiranja „licem u lice“. Drugi nedostatak čine nizak i selektivni odaziv roditelja maturanata koji vide korist u ispunjavanju ankete (dobivanje poklon bona) ili imaju prethodno razvijeni afinitet za temu ovog istraživanja, no i taj nedostatak se može pripisati gotovo svakom obliku anketiranja. Treći nedostatak, a ujedno i prednost metode poštanske ankete jest odsutnost anketara. S jedne strane, odsutnost anketara predstavlja nedostatak jer anketar ne može ispitanicima razjasniti potencijalne nejasnoće ili im dati odgovor na bilo koja druga pitanja vezana uz istraživanje, a s druge strane, odsutnost anketara predstavlja prednost metode poštanske ankete jer se na taj način izbjegava svaka vrsta pristranosti vezana uz anketara. Nadalje, kao nedostatak javlja se to što metoda poštanske ankete zahtjeva dodatni angažman ispitanika, roditelja maturanata, da nakon što ispune anketni upitnik isti odnesu u poštanski ured/sandučić, a kao prednost se javlja to što ispitanici anketni upitnik mogu ispuniti u vremenu i prostoru gdje i kada to njima najbolje odgovara. Naposljetku, korištenje metode poštanske ankete zahtjeva plaćanje financijskih izdataka za tiskanje anketnih upitnika, omotnice, troškove slanja anketnih upitnika, troškove putovanja do odabranih škola kako bi se podijelili anketni upitnici. Ukoliko bi umjesto poštanske ankete koristili *online* anketu time bi ostvarili dvije prednosti: automatsko prikupljanje i pohranjivanje odgovora ispitanika te smanjenje financijskih izdataka, ali bi i dalje bilo više nedostataka (nemogućnost kontrole nad time tko ispunjava upitnik, selektivni odaziv roditelja, nemogućnost prisutnosti anketara, tehničke poteškoće s korištenjem

interneta, upitna informatička pismenost roditelja, u uzorku bi prevladavali roditelji maturanata koji si mogu priuštiti pristup internetu, uređaje za pristup internetu te koji znaju pristupiti i ispuniti web anketnom upitniku)... te iz tog razloga metoda poštanske ankete predstavlja optimalni izbor za ovo istraživanje.

6. Zaključak

Prezaštitničko roditeljstvo opisuje roditelje koji iskazuju pretjeranu i neprikladnu razinu roditeljske zaštite i kontrole s obzirom na djetetovu razvojnu razinu i sposobnosti (Thomasgard i sur., 1995). Cilj ovog diplomskog rada bio je ispitati povezanost relativno novog koncepta prezaštitničkog roditeljstva roditelja (maturanata u Hrvatskoj) sa dimenzijama roditeljstva koje podupiru psihološke potrebe djeteta (podrška autonomiji i uključenost) te roditeljskom kontrolom, kao i povezanost prezaštitničkog roditeljstva s roditeljskom percepcijom prijetnje u djetetovoj okolini. Rezultati ovog istraživanja pokazali su kako će roditelji koji pružaju podršku djetetovom razvoju autonomije u manjoj mjeri biti prezaštitnički nastrojani što je u skladu s rezultatom recentnog istraživanja provedenog na uzorku švicarskih roditelja (Chevrier i sur., 2022). S obzirom na to da je roditeljska podrška autonomiji glavna dimenzija roditeljstva koje podupire djetetove psihološke potrebe, temeljem ovih rezultata može se zaključiti kako se prezaštitničkim roditeljstvom narušava zadovoljenje djetetovih psiholoških potreba. Nadalje, rezultati ovog istraživanja pokazali su kako će roditelji koji kontroliraju svoju djecu u većoj mjeri biti prezaštitnički nastrojani što je u skladu s rezultatima recentnih istraživanja (Chevrier i sur., 2022; Luijk i sur., 2023) te s opisanim modelom autora Holmbeck i suradnika (2002) prema kojem su roditeljska kontrola i prezaštitničko roditeljstvo opisani kao koncepti kod kojih postoji određeno sadržajno preklapanje, ali i specifičnosti stoga ne čine isti koncept. Rezultati ovog istraživanja pokazali su da će roditelji koji percipiraju višu razinu prijetnje u djetetovoj okolini u većoj mjeri biti prezaštitnički nastrojani prema svojoj djeci što je u skladu s rezultatom recentnog istraživanja provedenog na uzorku belgijskih roditelja (Mouton i sur., 2023) te s postavkama evolucijske teorije prema kojoj roditelji imaju urođeni nagon da zaštite svoju djecu ukoliko smatraju da se ona nalaze u potencijalno prijetećoj situaciji. Dobivene povezanosti u ovom

istraživanju i njihove veličine upućuju na to da je prezaštitničko roditeljstvo u određenoj mjeri specifičan koncept, a ne tek novi pojam kojim se opisuju već postojeći koncepti roditeljske podrške autonomiji i roditeljske kontrole.

Popis slika

Slika 1.2. *Prikaz preklapanja odrednica prezaštitničkog roditeljstva te roditeljske kontrole*, str. 7

Slika 3.1. *Stupanj obrazovanja roditelja (N = 450)*, str. 12

Popis tablica

Tablica 4.1. *Deskriptivne vrijednosti korištenih mjernih ljestvica*, str. 18

Tablica 4.2. *Koeficijenti korelacije između prezaštitničkog roditeljstva, roditeljske podrške autonomiji, roditeljske uključenosti, roditeljske kontrole i roditeljske percepcije prijetnje u okolini (N = 448)*, str. 20

Literatura

Alsancak-Akbulut, C., & Kömürçü-Akik, B. (2024). Helicopter parenting, autonomy support, and young adults' psychological adjustment in Turkey: The mediating role of psychological control. *Current Psychology*, 43, 24355-24364. <https://doi.org/10.1007/s12144-024-06107-0>

Annear, K. D., & Yates, G. C. R. (2010). Restrictive and supportive parenting: Effects on children's school affect and emotional responses. *Australian Educational Researcher*, 37(1), 63–82. <https://doi.org/10.1007/BF03216914>

Badurina Šanko, I. (2023). *Helikopter roditelji i otpornost djece*. Diplomski rad. Zadar: Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju.

- Bandov, I. (2023). *Socio-demografska obilježja roditelja i njihova percepcija socio-ekonomskog konteksta kao prediktori roditeljskog prezaštićivanja maturanata u Hrvatskoj*. Diplomski rad. Zagreb: Pravni fakultet, Studijski centar socijalnog rada.
- Barber, B. K. (1996). Parental psychological control: Revisiting a neglect construct. *Child Development*, 67(6), 3296-3319. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1996.tb01915.x>
- Božić, I. (2015). *Prezaštićivanje i samoeфикаsnost majki i problemi u ponašanju djece rane predškolske dobi s obzirom na strukturu obitelji*. Diplomski rad. Rijeka: Filozofski fakultet.
- Buchanan, T., & LeMoynе, T. (2020). Helicopter parenting and the moderating impact of gender and single-parent family structure on self-efficacy and well-being. *The Family Journal*, 28(3), 262–272. <https://doi.org/10.1177/1066480720925829>
- Cheung, C. S., Pomerantz, E. M., Wang, M., & Qu, Y. (2016). Controlling and autonomy-supportive parenting in the United States and China: Beyond children's reports. *Child Development*, 87(6), 1992-2007. <https://doi.org/10.1111/cdev.12567>
- Chevrier, B., Soenens, B., Zimmermann, G., Skhirtladze, N., & Van Petegem, S. (2022). The psychometric qualities of a short version of the multidimensional overprotective parenting scale. *European Journal of Developmental Psychology*, 20(3), 550-566. <https://doi.org/10.1080/17405629.2022.2079630>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Cui, M., Allen, J. W., Fincham, F. D., May, R. W., & Love, H. (2018). Helicopter parenting, self-regulatory processes, and alcohol use among female college students. *Journal of Adult Development*, 26, 97–104. <https://doi.org/10.1007/s10804-018-9301-5>
- Cui, M., Janhonen-Abruquah, H., Darling, C. A., Chavez, F. L. C., & Palojoki, P. (2019). Helicopter parenting and young adults' well-being: A comparison between United States and Finland. *Cross-Cultural Research: The Journal of Comparative Social Science*, 53(4), 410–427. <https://doi.org/10.1177/1069397118802253>

- De Spiegeleer, F., Soenens, B., & Van Petegem (2022). *SAFESORRY: onderzoek over ouderschap*. Posjećeno 20.6.2024. na mrežnoj stranici SafeSorry: https://safesorry.be/wp-content/uploads/2023/01/SAFESORRY_infographic_VL.pdf
- El Nokali, N. E., Bachman, H. J., & Votruba-Drzal, E. (2010). Parent involvement and children's academic and social development in elementary school. *Child Development*, *81*(3), 988-1005. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01447.x>
- Ferguson, Y. L., Kasser, T., & Jahng, S. (2011). Differences in life satisfaction and school satisfaction among adolescents from three nations: The role of perceived autonomy support. *Journal of Research on Adolescence*, *21*(3), 649–661. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2010.00698.x>
- Flamant, N., Boncquet, M., Van Petegem, S., Haerens, L., Beyers, W., & Soenens, B. (2022). To endure or to resist? Adolescents' coping with overprotective parenting. *Journal of Applied Developmental Psychology*, *82*, 101444. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2022.101444>
- Greene, N. R., Jewell, D. E., Fuentes, J.D., & Smith, V. (2019). Basic need satisfaction in the parental relationship offsets millennials' worries about the transition to college. *The Journal of Social Psychology*, *159*(2), 125-137. <https://doi.org/10.1080/00224545.2019.1570905>
- Grolnick, W. S., & Apostoleris, N. H. (2002). What makes parents controlling? U: E. L. Deci, & R. M. Ryan (ur.), *Handbook of self-determination research*, (str. 161–181). University of Rochester Press.
- Grolnick, W. S., & Lerner, R. E. (2023). How parental autonomy support, structure, and involvement help children flourish: Considering interactions, context, and diversity. U: R. M. Ryan (ur.), *The Oxford Handbook of Self-Determination Theory*, (str. 491-508). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780197600047.013.26>
- Grolnick, W. S., & Pomerantz, E. M. (2009). Issues and challenges in studying parental control: Toward a new conceptualization. *Child Development Perspectives*, *3*(3), 165–170. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2009.00099.x>

- Grolnick, W. S., & Ryan, R. M. (1989). Parent styles associated with children's self-regulation and competence in school. *Journal of Educational Psychology*, *81*(2), 143–154. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.81.2.143>
- Grolnick, W. S., & Slowiaczek, M. (1994). Parents' involvement in children's schooling: A multidimensional conceptualization and motivational model. *Child Development*, *65*(1), 237–252. <https://doi.org/10.2307/1131378>
- Grolnick, W. S., Beiswenger, K. L., & Price, C. E. (2008). Stepping up without overstepping: Disentangling parenting dimensions and their implications for adolescent adjustment. U: M. Kerr, H. Stattin, & R. C. M. E. Engels (ur.), *What can parents do? New insights into the role of parents in adolescent problem behaviour*, (str. 213-237). Chichester: John Wiley & Sons. <https://doi.org/10.1002/9780470774113.ch9>
- Grolnick, W. S., Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1997). Internalization within the family: The self-determination theory perspective. U: J. E. Grusec & L. Kuczynski (ur.), *Parenting and children's internalization of values: A handbook of contemporary theory*, (str. 135-161). New York: Wiley.
- Gurland, S. T. & Grolnick, W. S. (2005). Perceived threat, controlling parenting, and children's achievement orientations. *Motivation and Emotion*, *29*(2), 103-121. <https://doi.org/10.1007/s11031-005-7956-2>
- Gurland, S. T. & Grolnick, W. S. (2023). Relations among perceived threat, controlling parenting, and middle school children's control beliefs. *Journal of Child and Family Studies*. Advance online. <https://doi.org/10.1007/s10826-023-02690-1>
- Holmbeck, G. N., Johnson, S. Z., Wills, K. E., & McKernon, W. (2002). Observed and perceived parental overprotection in relation to psychosocial adjustment in preadolescents with a physical disability: The mediational role of behavioral autonomy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, *70*(1), 96–110. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.70.1.96>
- Hong, P., & Cui, M. (2020). Helicopter parenting and college students' psychological maladjustment: The role of self-control and living arrangement. *Journal of Child and Family Studies*, *29*, 338–347. <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01541-2>

- Howard, J. M., Nicholson, B. C., Madson, M. B., Mohn, R. S., & Bullock-Yowell, E. (2021). Exploring student-athlete grit as a mediator in the relationships between parenting, academic success, and mental health outcomes. *Journal of Clinical Sport Psychology, 16*(2), 109–129. <https://doi.org/10.1123/jcsp.2020-0026>
- Hui, E. K. P., Sun, R. C. F., Chow, S. S. Y., & Chu, M. H. T. (2011). Explaining Chinese students' academic motivation: Filial piety and self-determination. *Educational Psychology, 31*(3), 377–392. <https://doi.org/10.1080/01443410.2011.559309>
- Jung, E., Hwang, W., Kim, S., Sin, H., Zhang, Y., & Zhao, Z. (2019). Relationships among helicopter parenting, self-efficacy, and academic outcome in American and South Korean college students. *Journal of Family Issues, 40*(18), 2849–2870. <https://doi.org/10.1177/0192513X19865297>
- Kenny-Benson, G. A., & Pomerantz, E. M. (2005). The role of mothers' use of control in children's perfectionism: Implications for the development of children's depressive symptoms. *Journal of Personality, 73*(1), 23–46. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2004.00303.x>
- Krnjus, P. (2020). *Povezanost majčinske prezaštićenosti s ponašanjem djeteta*. Diplomski rad. Zagreb: Učiteljski fakultet, Odsjek za odgojiteljski studij.
- Kwon, K. A., Yoo, G., & Bingham, G. E. (2015). Helicopter parenting in emerging adulthood: Support or barrier for Korean college students' psychological adjustment? *Journal of Child and Family Studies, 25*(1), 136–145. <https://doi.org/10.1007/s10826-015-0195-6>
- Lee, J., & Kang, S. (2018). Perceived helicopter parenting and Korean emerging adults' psychological adjustment: The mediational role of parent-child affection and pressure from parental career expectations. *Journal of Child and Family Studies, 27*(11), 3672–3686. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1193-2>
- Lekes, N., Gingras, I., Philippe, F. L., Koestner, R., & Fang, J. (2010). Parental autonomy-support, intrinsic life goals, and well-being among adolescents in China and North America. *Journal of Youth and Adolescence, 39*(8), 858–869. <https://doi.org/10.1007/s10964-009-9451-7>

- LeMoyne, T., & Buchanan, T. (2011). Does “hovering” matter? Helicopter parenting and its effect on well-being. *Sociological Spectrum*, 31(4), 399–418. <https://doi.org/10.1080/02732173.2011.574038>
- Leung, J. T. Y., & Shek, D. T. L. (2018). Validation of the perceived Chinese overparenting scale in emerging adults in Hong Kong. *Journal of Child and Family Studies*, 27, 103-117. <https://doi.org/10.1007/s10826-017-0880-8>
- Love, H., Cui, M., Allen, J. W., Fincham, F. D., & May, R. W. (2020). Helicopter parenting and female university students’ anxiety: Does parents’ gender matter? *Families Relationships and Societies*, 9(3), 417–430. <https://doi.org/10.1332/204674319X15653625640669>
- Luijk, M. P. C. M., Bülow, A., Boele, S., de Haan, A., van der Kaap-Deeder, J., & Keijsers, L. (2023). Overparenting in adolescents’ everyday life: Development and validation of the momentary overparenting scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 41(2), 480-498. <https://doi.org/10.1177/02654075231192382>
- Milas, G. (2009). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima* (2. izdanje). Naklada Slap.
- Mouton, B., Zimmermann, G., & Van Petegem, S. (2023). *What a scary world for my kids: Parental climate change anxiety, threat beliefs and overprotective parenting*. Posjećeno 24.6.2024. na mrežnoj stranici SafeSorry: https://safesorry.be/wp-content/uploads/2023/06/EASP2023_Mouton_Zimmermann_VanPetegemPDF.pdf
- Muris, P., Meesters, C., & van den Berg, S. (2003). Internalizing and externalizing problems as correlates of self-reported attachment style and perceived parental rearing in normal adolescents. *Journal of Child and Family Studies*, 12(2), 171–183. <https://doi.org/10.1023/A:1022858715598>
- Nelson, L. J., Padilla-Walker, L. M., & Nielson, M. G. (2015). Is hovering smothering or loving? An examination of parental warmth as a moderator of relations between helicopter parenting and emerging adults’ indices of adjustment. *Emerging Adulthood*, 3(4), 282–285. <https://doi.org/10.1177/2167696815576458>

Nunes, C. E., Lamprianidou, E., & Van Petegem, S. (2023). *Dynamics between parent's essentialist beliefs and practices as parents and coparents*. Posjećeno 10.8.2024. na mrežnoj stranici SafeSorry: https://safesorry.be/wp-content/uploads/2023/08/CEiraNunes_ECDP2023.pdf

Olčar, D., Gajšek, M., & Krnjus, P. (2022). Majčino prezaštićivanje i socioemocionalna prilagodba djece s obzirom na spol i dob djeteta. *Napredak* 163 (3-4), 233-251.

Padilla-Walker, L. M., & Nelson, L. J. (2012). Black hawk down?: Establishing helicopter parenting as a distinct construct from other forms of parental control during emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 35(5), 1177–1190. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2012.03.007>

Pećnik, N., & Tokić, A. (2011). *Roditelji i djeca na pragu adolescencije: pogled iz tri kuta, izazovi i podrška*. Zagreb: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Perez, C. M., Nicholson, B. C., Dahlen, E. R., & Leuty, M. E. (2020). Overparenting and emerging adults' mental health: The mediating role of emotional distress tolerance. *Journal of Child and Family Studies*, 29(2), 374–381. <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01603-5>

Rodríguez-Meirinhos, A., Vansteenkiste, M., Soenens, B., Alfredo, O., Brenning, K., & Antolín-Suárez, L. (2020). When is parental monitoring effective? A person-centered analysis of the role of autonomy-supportive and psychologically controlling parenting in referred and non-referred adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 49, 352–368. <https://doi.org/10.1007/s10964-019-01151-7>

Rousseau, S., & Scharf, M. (2015). „I will guide you“ the indirect link between overparenting and young adults' adjustment. *Psychiatry Research*, 228(3), 826-834. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2015.05.016>

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). Self-determination theory. An introduction and overview. U: R. M. Ryan, & E. L. Deci (ur.), *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*, (str. 3-25). New York: Guilford Publications. <https://doi.org/10.1521/978.14625/28806>

Saidi, S. S., & Siew, N. M. (2019). Investigating the validity and reliability of survey attitude towards statistics instrument among rural secondary school students. *International Journal of Educational Methodology*, 5(4), 651-661. <https://doi.org/10.12973/ijem.5.4.651>

Schiffirin, H. H., Liss, M., Miles-McLean, H., Geary, K. A., Erchull, M. J., & Tashner, T. (2014). Helping or hovering? The effects of helicopter parenting on college students' well-being. *Journal of Child and Family Studies*, 23(3), 548-557. <https://doi.org/10.1007/s10826-013-9716-3>

Schoppe-Sullivan, S. J., Cui, M., & Calabrese, J. R. (2024). Advancing understanding of overparenting and child adjustment: Mechanisms, methodology, context, and development. *Journal of Social and Personal Relationships*, 41(2), 361-371. <https://doi.org/10.1177/02654075231213397>

Segrin, C., Woszidlo, A., Givertz, M., & Montgomery, N. (2013). Parent and child traits associated with overparenting. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 32(6), 569-595. <https://doi.org/10.1521/jscp.2013.32.6.569>

Segrin, C., Woszidlo, A., Givertz, M., Bauer, A., & Murphy, M. T. (2012). The association between overparenting, parent-child communication, and entitlement and adaptive traits in adult children. *Family Relations*, 61(2), 237-252. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2011.00689.x>

Soenens, B., & Vansteenkiste, M. (2005). Antecedents and outcomes of self-determination in 3 life domains: The role of parents' and teachers' autonomy support. *Journal of Youth and Adolescence*, 34, 589-604. <https://doi.org/10.1007/s10964-005-8948-y>

Soenens, B., Vansteenkiste, M., Van Petegem, S., Beyers, W., & Ryan, R. (2017). How to solve the conundrum of adolescent autonomy? On the importance of distinguishing between independence and volitional functioning. U: B. Soenes, M.

Vansteenkiste & S. Van Petegem (ur.), *Autonomy in adolescent development: Towards conceptual clarity*, (str. 1–32). Abingdon: Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315636511>

Thomasgard, M., Metz, W. P., Edelbrock, C., & Shonkoff, J. P. (1995). Parent-child relationship disorders. Part I. Parental overprotection and the development of the Parent Protection Scale. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 16(4), 244-250. <https://doi.org/10.1097/00004703-199508000-00006>

Topor, D. R., Keane, S. P., Shelton, T. L., & Calkins, S. D. (2010). Parent involvement and student academic performance: A multiple mediational analysis. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 38(3), 183–197. <https://doi.org/10.1080/10852352.2010.486297>

Udovičić, M., Baždarić, K., Bilić-Zule L., & Petrovečki, M. (2007). Što treba znati kada izračunavamo koeficijent korelacije? *Biochemia Medica*, 17(1), 10-15.

Van Petegem, S. (2024). *SAFESORRY: Preliminary results on the Italian sample*. Posjećeno 25.6.2024. na mrežnoj stranici SafeSorry: https://safesorry.be/wp-content/uploads/2024/02/Report-safesorry_Italian-data_website.pdf

Van Petegem, S., Antonietti, J.-P., Eira Nunes, C., Kins, E., & Soenens, B. (2020). The relationship between maternal overprotection, adolescent internalizing and externalizing problems, and psychological need frustration: A multi-informant study using response surface analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 49(1), 162–177. <https://doi.org/10.1007/s10964-019-01126-8>

Winner, N. A., & Nicholson, B. C. (2018). Overparenting and narcissism in young adults: The mediating role of psychological control. *Journal of Child and Family Studies*, 27(11), 3650–3657. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1176-3>

Zimmermann, G., Antonietti, J.-P., Mageau, G., Mouton, B., & Van Petegem, S. (2022). Parents' storm and stress beliefs about adolescence: Relations with parental overprotection and parental burnout. *Swiss Psychology open*, 2(1), 1-15. <https://doi.org/10.5334/spo.31>